

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

Осинський Дмитро Сергійович

доктор медичних наук, слухач магістратури

за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»

кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування,

Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОНКОЛОГІЧНИМ ЗАХВОРЮВАННЯМ

Проблема онкологічних захворювань (ОЗ) залишається актуальною у сучасному світі, незважаючи на всі заходи, які застосовуються для боротьби із ними. У структурі захворюваності та смертності ОЗ посідають друге місце після серцево-судинних захворювань. Щороку в Європейському союзі реєструється більше 3,7 млн. випадків злоякісних новоутворень і 1,9 млн. хворих вмирають від раку. Так, загалом у світі у 2018 році від раку померло 10 млн. людей. ВООЗ прогнозує, що в найближчі 20 років поширення ЗН зросте не менш ніж на 60%. Провідними злоякісними новоутвореннями у структурі захворюваності у 2020 році відмічено рак грудної залози (2,26 млн.), рак легені (2,21 млн.), рак товстої кишки (1,93 млн.), рак передміхурової залози (1,41 млн.), немеланомний рак шкіри (1,2 млн.), рак шлунка (1,09 млн.), та смертності – рак легені (1,8 млн.), рак товстої та прямої кишки (935 тис.), рак печінки (830 тис.), рак шлунка (769 тис.), рак грудної залози (685 тис.) [1,2,3].

ВООЗ наголошує, що більше 50% випадків ОЗ і 70% смертей від них спостерігається в країнах з низьким і середнім рівнем економічного розвитку, до яких відноситься і Україна.

В Україні щороку виявляється більше 130 тис. нових випадків ОЗ та більше 60 тис. хворих вмирають від цієї патології, більше 1 млн. людей з онкологічним діагнозом знаходиться на диспансерному обліку [4]. Провідними в структурі захворюваності і смертності в Україні залишаються

рак молочної залози, рак легені, колоректальний рак, рак тіла та шийки матки, рак передміхурової залози. Слід відмітити, що переважна більшість зазначених нозологій відносяться до візуальних форм раку, діагностика яких не потребує спеціальних інструментальних методів виявлення.

В країнах Європейського Союзу приділяється багато уваги вирішенню проблеми онкологічних захворювань. Так, у 2020 році Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) та Міжнародною агенцією по вивченню раку були розроблені два документи: «Доповідь по боротьбі із раком «Встановлення пріоритетів, раціональне інвестування і надання допомоги для всіх» та «Всесвітня доповідь щодо боротьби із раком «Наукові дослідження в галузі онкології для профілактики онкологічних захворювань», в яких окреслено широке коло заходів, які довели свою ефективність у попередженні нових випадків ЗН, і які доцільно використовувати для розробки певних заходів політики і програм з метою посилення боротьби з онкологічними захворюваннями.

Одним із механізмів реалізації державної політики у сфері протидії ОЗ є державні цільові програми в охороні здоров'я, які дають змогу «координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій на розв'язання найважливіших проблем галузі; забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу» [5].

На необхідності розробки національних програм боротьби проти раку ще у 1995 році акцентувала ВООЗ, яка розробила для країн світу певні рекомендації щодо стратегії та управління такими програмами [6]. В даному документі було зазначено, що основна його мета це забезпечення керуючими принципами розробки національних програм боротьби проти раку, і застосування для розробки стратегій охорони здоров'я, для міністерств охорони здоров'я та академічних інститутів.

Україна досить відповідально поставилася до рекомендацій ВООЗ та з 2002 по 2016 рр. були розроблені та затверджені низка державних програм по

боротьбі з онкологічними захворюваннями, а саме Державна програма “Онкологія” на 2002 – 2006 роки [7], галузева програма “Скринінг патології шийки матки” на 2005 – 2010 роки [8], Державна програма “Дитяча онкологія” на 2006 – 2010 роки [9], Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року [10]. Недостатнє фінансування було одним із провідних недоліків зазначених програм, проте отримані обнадійливі результати з урахуванням всіх зауважень давали змогу використовувати це при розробці нових програмних документів. У зв’язку із певним економічним становищем в країні, з 2016 року розробка програмного документу, який би реалізовував державну політику у сфері боротьби з онкологічними захворюваннями була призупинена [11].

Зважаючи на постійне зростання онкологічної захворюваності, високовартістність інноваційних методів діагностики та лікування, відсутність державної програми дій та конкретних скринінгових програм, шляхом вирішення цієї проблеми стала би розробка проекту Концепції державної програми протидії ЗН, з урахуванням стану галузі на даний час, рівня економічного розвитку країни, світових досягнень з організації онкологічної допомоги, впровадження сучасних провідних методик профілактики, діагностики та лікування.

Основними завданнями Концепції державної програми протидії ОЗ в Україні повинні стати:

1. Організація онкологічної допомоги населенню з урахуванням етапності трьох рівнів надання медичної допомоги, відповідних клінічних маршрутів пацієнтів та стандартів медичної допомоги онкологічним хворим.

2. Удосконалення системи профілактики та раннього виявлення злоякісних новоутворень на первинному рівні надання медичної допомоги та шляхом створення центрів скринінгу онкологічних захворювань.

3. Підвищення якості надання медичної допомоги онкологічним хворим шляхом впровадження сучасних високотехнологічних методів діагностики та лікування злоякісних новоутворень.

4. Удосконалення системи радіологічної служби шляхом створення міжрегіональних радіологічних центрів.

5. Оптимізація забезпечення хворих лікарськими засобами для лікування злоякісних новоутворень та удосконалення механізму участі у міжнародних багатоцентрових клінічних дослідженнях.

6. Удосконалення процесу підготовка та перепідготовки кадрів шляхом підвищення професійного рівня лікарів та молодших медичних працівників з питань онкологічної допомоги.

7. Впровадження інформатизації онкологічної служби.

8. Організація науково-дослідної роботи за рахунок системи грантів.

9. Розробка та впровадження програм реабілітації у роботу онкологічних закладів.

10. Організація системи паліативної допомоги (терапії).

Реалізація завдань та заходів дозволить удосконалити існуючу державну систему надання медичної допомоги онкологічним хворим, сприяти розвитку онкологічної служби, забезпечити на всіх трьох рівнях надання медичної допомоги її ефективність та якість.

Список джерел:

1. World Health Organization. (2020). WHO report on cancer: setting priorities, investing wisely and providing care for all. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/330745>. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
2. Wild CP, Weiderpass E, Stewart BW, editors (2020). World Cancer Report: Cancer Research for Cancer Prevention / Lyon, France: International Agency for Research on Cancer // Available from: <http://publications.iarc.fr/586>. Licence: CC BY-NC-ND 3.0 IGO.
3. Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries // Sung H, Ferlay J, ME, Siegel R.L., et al. CA: A Cancer J Clin. – 2021. –V. 7, – № 3. –P.209 – 259.
4. Рак в Україні, 2020–2021 : бюлетень Нац. канцер-реєстру. – К., 2021. – № 22. – 104 с.
5. Закон України «Про державні цільові програми» (від 18.03.04 № 1621-IV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>
6. National cancer control programs: policies and managerial guidelines. WHO. Geneva, 1995.

7. Державна програма "Онкологія" на 2002-2006 роки (Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 року № 392). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>
8. Наказ МОЗ України 31.12.2004 № 677 Про затвердження галузевої програми "Скринінг патології шийки матки" на 2005-2010 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0677282-04#Text>.
9. Постанова КМУ від 19.07.2006 р. № 983 «Про затвердження Державної програми “Дитяча онкологія” на 2006-2010 роки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/983-2006-п#Text>.
10. Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року (Закон України 23.12.2009 р. № 1794-17) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>.
11. Постанова КМУ від 11.10.2016 року № 710 «Про ефективне використання державних коштів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2016-п#Text>.